

Rodzina jako ważna instytucja w systemie wychowawczym

30 kwietnia 2012

Z analizy genezy wychowania w społeczeństwie ludzkim wynika, że rodzina stanowiła pierwsze środowisko wychowawcze i ten proces trwa po dzień dzisiejszy. W aspekcie jednostkowym rodzina jako ważna instytucja w systemie wychowawczym spełnia wiele funkcji, ale najważniejsze według M. Ziemskiej to:

– **prokreacyjna**, czyli dostarczanie nowych członków dla własnej grupy i dla całego społeczeństwa. Jest to jej wkład na rzecz makrostruktury,

– **produkcyjna**, czyli dostarczanie społeczeństwu pracowników i wzmaganie ich sił wytwórczych i twórczych,

– **usługowo-opiekuńcza**, bo dostarcza opieki tym członkom, którzy nie są w pełni samodzielni oraz zapewnia wszystkie codzienne usługi (wyżywienie, czystość mieszkania, odzieży itp.). Czynności opiekuńczo-wychowawcze mają na celu pielęgnację i ukierunkowanie rozwoju społecznego dziecka, wdrożenie go w dziedzictwo kulturowe społeczeństwa, zaspokojenie potrzeb emocjonalnych oraz troskę o prawidłowy rozwój fizyczny. Należy tutaj także troska o bezpieczeństwo dzieci, kontrolowanie ich postępowania, zapewnienie możliwości kształcenia się i zdobywania zawodu,

– **socjalizująca** – rodzina wprowadza w społeczeństwo nowych obywateli przekazując im język, podstawowe normy zachowania, wartościowe postawy społeczne i uczuciowe, zwyczaje, wartości moralne i kulturalne, obowiązujące w danym społeczeństwie. Funkcja, o której mowa przejawia się nie tylko w stosunku do dziecka, które dzięki życiu w rodzinie wzrasta w społeczeństwo, ale i współmałżonków, gdyż proces dostosowania się ich do roli rodziców jest także procesem socjalizującym. E. Tomska podkreśla, iż dziecko przychodzące na świat otwiera

przed rodzicami nowe obszary doznań. Niemal z dnia na dzień dzięki ich staraniom, przekształca się z małej, bezbronnej istoty w rozwijającego się człowieka. Rodzice uczą dziecko, jak żyć, jak ma się zachowywać w różnych sytuacjach, aby uzyskać aprobatę otoczenia. Uczenie dziecka odpowiednich zachowań, norm, zakazów i nakazów uznawanych w danym społeczeństwie, przystosowuje dziecko do społeczności, w której żyje. Rodzina jest pierwszym i podstawowym środowiskiem, które bierze udział w procesie socjalizacji, a jej wpływ pozostawia ślad na całe życie,

– **psychohygieniczna, emocjonalna, stabilizująca lub funkcja ekspresji uczuć** – zapewnia członkom rodziny poczucie stabilizacji, bezpieczeństwa, równowagę emocjonalną, warunki dla rozwoju osobowości.

Rodzina odgrywa niezwykle istotną rolę jako instytucja w systemie wychowawczym, będąc pierwszym i najważniejszym środowiskiem, w którym dziecko kształtuje swoją osobowość, zdobywa podstawowe umiejętności społeczne i przyswaja normy oraz wartości. To właśnie w rodzinie zaczyna się proces wychowania, który wpływa na dalszy rozwój jednostki i jej funkcjonowanie w społeczeństwie. W kontekście systemu wychowawczego rodzina jest fundamentem, na którym opierają się wszystkie inne instytucje edukacyjne, takie jak przedszkole, szkoła czy organizacje młodzieżowe.

Rodzina jako instytucja wychowawcza pełni szereg funkcji, które są kluczowe dla prawidłowego rozwoju dziecka. Po pierwsze, rodzina jest pierwszym środowiskiem, w którym dziecko uczy się norm i zasad społecznych. Rodzice i opiekunowie, poprzez swoje postawy, zachowania i wartości, przekazują dziecku podstawowe wzorce, które stanowią fundament jego przyszłych relacji z innymi ludźmi. W tym kontekście rodzina kształtuje u dziecka pierwsze postawy moralne, ucząc go, co jest dobre, a co złe, co akceptowalne, a co nie. Te wczesne doświadczenia mają decydujący wpływ na dalszy rozwój moralny jednostki i jej zdolność do funkcjonowania w ramach

szerszej społeczności.

Po drugie, rodzina jest miejscem, gdzie kształtują się pierwsze relacje interpersonalne, które są podstawą dla przyszłych relacji społecznych. Dziecko, poprzez interakcje z rodzicami, rodzeństwem i innymi członkami rodziny, uczy się, jak budować i utrzymywać relacje oparte na zaufaniu, szacunku i empatii. Te wczesne doświadczenia są kluczowe dla rozwijania umiejętności społecznych, które będą miały znaczenie w kontaktach z rówieśnikami, nauczycielami i innymi dorosłymi w dalszym życiu. Rodzina, jako pierwsze środowisko socjalizacyjne, odgrywa więc fundamentalną rolę w przygotowaniu dziecka do życia w społeczeństwie.

Kolejnym istotnym aspektem roli rodziny w systemie wychowawczym jest funkcja emocjonalna, która obejmuje zapewnienie dziecku wsparcia, miłości i poczucia bezpieczeństwa. Stabilne i wspierające środowisko rodzinne jest niezbędne dla zdrowego rozwoju psychicznego dziecka. Rodzina, zapewniając dziecku poczucie przynależności i akceptacji, buduje jego poczucie własnej wartości oraz pewność siebie, co jest kluczowe dla jego sukcesów w innych obszarach życia, takich jak edukacja czy relacje społeczne. Dzieci, które dorastają w atmosferze miłości i wsparcia, są bardziej odporne na stres i lepiej radzą sobie z wyzwaniami, jakie napotykają na swojej drodze.

Rodzina pełni również funkcję edukacyjną, która polega na wprowadzaniu dziecka w świat wiedzy i nauki. Choć formalna edukacja zaczyna się zwykle w przedszkolu lub szkole, to rodzina jest pierwszym miejscem, gdzie dziecko zdobywa podstawowe umiejętności, takie jak język, liczenie czy orientacja w otaczającym świecie. Rodzice, poprzez codzienne interakcje, zabawy i rozmowy, wprowadzają dziecko w świat wiedzy, pobudzając jego ciekawość i chęć do nauki. W ten sposób rodzina przygotowuje dziecko do podjęcia nauki w szkole, wpływając na jego późniejsze osiągnięcia edukacyjne.

W kontekście współczesnego systemu wychowawczego rodzina odgrywa również rolę w kształtowaniu postaw wobec nauki i edukacji. To w rodzinie kształtują się pierwsze przekonania dziecka na temat wartości nauki, znaczenia edukacji i pracy. Rodzice, którzy angażują się w edukację swojego dziecka, wspierają je w nauce i stawiają na rozwój intelektualny, często przyczyniają się do lepszych wyników edukacyjnych swoich dzieci. Wartości i postawy przekazywane przez rodzinę mają więc bezpośredni wpływ na motywację dziecka do nauki oraz jego zaangażowanie w proces edukacyjny.

Rola rodziny w systemie wychowawczym nie ogranicza się jednak tylko do wczesnego dzieciństwa. W miarę jak dziecko dorasta, rodzina nadal pełni kluczową rolę w jego wychowaniu, dostosowując się do zmieniających się potrzeb i wyzwań, jakie napotyka młody człowiek. Rodzice i opiekunowie, poprzez swoje wsparcie, radę i przykład, pomagają dziecku w radzeniu sobie z wyzwaniami okresu dojrzewania, takimi jak rozwój tożsamości, problemy związane z presją rówieśniczą czy wybór ścieżki zawodowej. W ten sposób rodzina wspiera młodego człowieka w jego przejściu od dzieciństwa do dorosłości, przygotowując go do pełnienia ról społecznych i zawodowych.

Wreszcie, rodzina jako instytucja wychowawcza odgrywa ważną rolę w kształtowaniu tożsamości kulturowej jednostki. Poprzez przekazywanie tradycji, wartości, zwyczajów i norm kulturowych, rodzina przyczynia się do utrzymania ciągłości kulturowej i integracji jednostki z szerszą społecznością. W ten sposób rodzina pomaga dziecku zrozumieć jego miejsce w społeczeństwie oraz ukształtować jego tożsamość narodową, religijną czy etniczną.

Rodzina jest niezwykle ważną instytucją w systemie wychowawczym, pełniącą szereg kluczowych funkcji, które są niezbędne dla prawidłowego rozwoju jednostki i jej integracji ze społeczeństwem. Rodzina, jako pierwsze środowisko wychowawcze, kształtuje podstawy moralne, społeczne, emocjonalne i intelektualne dziecka, przygotowując je do

dalszej edukacji oraz życia społecznego. Jej rola jest niezastąpiona, a jej wpływ na rozwój jednostki jest długotrwały i fundamentalny dla całego systemu wychowawczego.

[M. Ziemska „Z socjologicznych zagadnień rodziny współczesnej.” Rodzina i dziecko. Red. M. Zielińska i inni Warszawa 1980 PWN s. 234-235]

[E. Tomska „Podstawowe funkcje rodziny.” Rodzina i szkoła. 1984 Nr 9]

Jeśli potrzebujesz pomocy w pisaniu nowej pracy z pedagogiki, to polecamy serwis [pisanie prac z pedagogiki](#) - fachowa pomoc w pisaniu prac.